

תאריך עדכון: 22/5/2023

שם מחלקה:
ביה"ס ללימודי יסוד ביהדות
שם ומספר הקורס:
ספרי חכמה שירה ומגילות
מס' קורס: 010-95-95

שם הקורס באנגלית:

The Books of wisdom, poetry and scrolls

שם המרצה: ד"ר עמיחי נחשון

סוג הקורס: שיעור

היקף שעות: 2 ש"ש

סמסטר: קיץ

שנת לימודים: תשפ"ג

אתר הקורס באינטרנט: אתר ב- Moodle

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):
הקורס עוסק בחמש המגילות ויתחלק לחמש יחידות לימוד: מבוא ושיר השירים, רות, איכה, קהלת ואסתר. בראשית הקורס יינתן מבוא כללי לקורס הן בתהליך קיבוץ של המגילות למסגרת אחת, הבעייתיות בהכנסת חלק מן המגילות לקדושת ספרי המקרא, והמנהגים הקשורים לקריאתן של המגילות. בסיום יחידת המבוא יינתנו מקורות על שירי השירים. ביחידה השנייה תהיה יחידה על רות, ביחידה השלישית על איכה, ברביעית על קהלת ובחמישית על אסתר.

תוצרי למידה:

- להכיר ולהבין את הרעיונות העולים מחמש המגילות.
- ללמוד כיצד להפיק באמצעות כלים ספרותיים מסרים רעיוניים.
- להכיר את הז'אנרים שיש במגילות: סיפורים (רות ואסתר) ושירה (שיר השירים, איכה) ופילוסופיה (קהלת).
- בנוסף להצגת המקורות המקראיים נקשר את הסוגיות לנושאים עכשוויים.

ב. תוכן הקורס:

רציונל, נושאים:

א. מבוא כללי לחמש המגילות

- ב. שיר השירים
- ג. רות.
- ד. מגילת איכה.
- ה. קהלת.
- ו. אסתר.

מהלך השיעורים:

בקורס זה יש מפגש הכנה בתחילת הקורס, ומפגשים תומכים במהלך הקורס לפי הצורך. הסטודנטים יקראו 12 מאמרים (שני מאמרים לכל יחידה) וישתתפו בפורומים עיוניים (מובאים הסברים והדגמות באתר). בנוסף תהיה בחינה סגורה (אמריקאית) על המאמרים הללו ששויה 100%.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

ההפניות הביבליוגרפיות המלאות לקיצורים שבטבלה מופיעות בסעיף הביבליוגרפיה של קריאת החובה (לאחר קריאת הרשות).

מס' השיעור	נושא השיעור	ספרות מומלצת / המקורות לשיעורים	הערות / פירוט נושא השיעור
1	מבוא כללי	קריאת חובה 2	תקציר המגילות, רעיונות מרכזיים ומקומם בתרבות ישראל
2	מבוא כללי	קריאת חובה 2	תקציר המגילות, רעיונות מרכזיים ומקומם בתרבות ישראל
3	שיר השירים	רוזנברג עמ' 133-151	רעיונות, גישות שונות (בפשט ובדרש)
4	שיר השירים	רוזנברג עמ' 133-151	רעיונות, גישות שונות (בפשט ובדרש)
5	שיר השירים	רוזנברג עמ' 133-151	רעיונות, גישות שונות (בפשט ובדרש)
6	שיר השירים	רוזנברג עמ' 133-151	רעיונות, גישות שונות (בפשט ובדרש)
7	רות	אייזנברג עמ' 33-50	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
8	רות	אייזנברג עמ' 33-50	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
9	רות	אייזנברג עמ' 33-50	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
10	רות	אייזנברג עמ' 33-50	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
11	רות	אייזנברג עמ' 33-50	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
12	איכה	ויסבליט עמ' 64-68	ניתוח ספרותי ולקחים מהחורבן
13	איכה	ויסבליט עמ' 64-68	ניתוח ספרותי ולקחים מהחורבן
14	איכה	ויסבליט עמ' 64-68	ניתוח ספרותי ולקחים מהחורבן
15	איכה	ויסבליט עמ' 64-68	ניתוח ספרותי ולקחים מהחורבן
16	קהלת	שפי עמ' 144-155	ניתוח פילוסופי וספרותי
17	קהלת	שפי עמ' 144-155	ניתוח פילוסופי וספרותי

18	קוהלת	שפי עמ' 144-155	ניתוח פילוסופי וספרותי
19	קוהלת	שפי עמ' 144-155	ניתוח פילוסופי וספרותי
20	קוהלת	שפי עמ' 144-155	ניתוח פילוסופי וספרותי
21	אסתר	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
22	אסתר	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
	אסתר	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
23	אסתר.	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
24	אסתר	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
25	אסתר	אלגביש עמ' 38-44	ניתוח הסיפור ורעיונות מרכזיים
26	סיכום ומסקנות והכוונה לבחינה		

1. ביבליוגרפיה:

חומר לקריאה מומלצת – קריאת העשרה (רשות):

1. ד' אלגביש, "הנהגת ה' את עולמו במגילת אסתר", **מחקרי חג** 6 (תשנ"ה), עמ' 38-44.
2. מ' אופיר, "לדמותו של אחשוורוש בפרוש רש"י למגילת אסתר", **סיני** קנא (תשע"ח), עמ' קסא-קסט.
3. י' איזנברג, "נאמנות ואהבה במגילת רות", **שנה בשנה** מ"ב (תשס"ב), עמ' 33-50.
4. ב' אלסטר, **אהבה אנושית וזיקתה לאהבה רוחנית בפרשנות היהודית לשיר השירים**, עבודת דוקטור, רמת גן תשס"ז.
5. ש' בנדור, "משמעותו ובית גידולו של חסד במקרא, **שנתון למקרא ולחקר המזרח הקדום** י' (תשמ"ו – תשמ"ט), עמ' 47-59.
6. א' ברליון, "הנובלות ההיסטוריות: רות אסתר ודניאל", **ספרות המקרא** א (תשע"א), עמ' 417-428.
7. ע' ברנר, **אהבת רות אשר היא טובה לך משבעה בנים**, תל אביב תשמ"ח.
8. י' גרוסמן, **אסתר מגילת סתרים**, ירושלים תשע"ג.
9. י' גרוסמן, **מגילת רות גשרים וגבולות**, אלון שבות תשע"ו.
10. י' הופמן, "המעבר מיאוש לתקווה במזמורי תחינת היחיד", **בית מקרא** נ"ה (תשמ"ו), עמ' 161-172.
11. ש' ויסבליט, "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב (איכה ג' ל"ח), **בית מקרא** ל"ב (תשמ"ז), עמ' 64-68.
12. ש' יפת, "פרשנות המקרא כביטוי להסתגלות תרבותית וחברתית: פירוש אנונימי לשיר השירים כמקרה לדוגמה", בתוך **שי למשה; יום עיון לכבוד משה בר-אשר בהגיעו לגבורות**, (עורך ע' טוב), ירושלים תשפ"ב, עמ' 48-64.

13. א' לוז, "העת והזמן במגילת קהלת", **עלי שיח** 15-16 (תשמ"ג), עמ' 215-223.
14. א' סמט, "סב...דודי" (שיר השירים ב' יז), מדוע משלחת הרעיה את דודה, **מגדים** נט (תשפ"א), עמ' 31-39.
15. נ' סמט, "קנינת הערים השומריות, עיון תיאולוגי משווה, בתוך **שנתון לחקר המקרא והמזרח הקדום** כ"א (תשע"ב), עמ' 95-110..
16. א' עסיס, **אהבת עולם אהבתיך, קריאה חדשה בשיר השירים**, תל אביב תשס"ט.
17. א' פז, "הקינה נחמה: עיון בפירוש 'נחמת ציון' למגילת איכה מאת הבן איש חי", **מעגלים** י' (תשע"ז), עמ' 167-176.
18. ר' פז, **קהלת במסע מן המלכות אל החכמה**, רעננה, תשנ"ט.
19. י' פליקס, **שיר השירים טבע ואליגוריה**, ירושלים תש"ם².
20. נ' קלאוס, "זקן, זקנה ואריכות ימים במקרא", **בית מקרא** מ"ו (תשס"א), עמ' 41-61.
21. ש' רוזנברג, "הפרשנות הפילוסופית לשיר השירים: הערות מבוא", **תרביץ** נ"ט (תש"ן), עמ' 133-151.
22. א' רופא, "איכה פרק ה' כתעודה היסטורית מן התקופה הבבלית – פרסית ביהודה", **בית מקרא** ס"ג (תשע"ח), עמ' 137-151.
23. א' שפי, "ההתייחסות למושג עת בספר קהלת, "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" (קהלת ג' א)", **בית מקרא** ל"ו (תשנ"א), עמ' 144-151.
24. א' שפי, "הדימוי הפיסי והמסר המוסרי במגילת שיר השירים", **בית מקרא** ל"ג (תשמ"ח), עמ' 367-379.
25. ב' שפיגל, "מהפכו של אחשוורוש במשתה השני של אסתר, פן מיוחד של מעורבות שמימית בספרות הרבנית", **מגדים** מ"ג (תשס"ה), עמ' 87-118.
25. י' שרלו, **אחריו נרוצה: פירוש על שיר השירים בתוספת מבוא ופרק סיום על משמעות שיר השירים לימינו**, תל אביב תשס"ג.
26. E. S. Christianson, **A Time To Tell Narrative Strategies in Ecclesiastes** (JSOTS 280), Sheffield 1998.
27. C. V. Dorothy, **The Book of Esther: Structure, Genre and Textual Integrity** (JSOTS 187), Sheffield 1998.
28. R. S. Hess, **Song of Song**, Grand Rapids 2005.
29. H. E. Eftimiadis-Keith, Women, "Jung and the Hebrew Bible: an evaluation of Jungian interpretations of Hebrew Bible texts by way of the Book of Ruth", **Biblical Interpretation** 23 (2015), pp. 78-100.
30. M. Saebo, "Who is 'The Man' in Lamentations 3? A Fresh Approach to The Interpretation of the Book of Lamentations", in **Understanding Poets and Prophets Essays in Honor of George Wishart Anderson** (JSOTS 152), Sheffield 1993, pp. 294-306.

חומר מחייב למבחן (חובה):

1. ט' פיליפ, מ' קם, חמש מגילות, לקסיקון לתרבות ישראל, אתר מטח,

<http://lexicon.cet.ac.il/wf/wfTerm.aspx?id=515>

2. י' קליין, מבוא חמש מגילות בתוך עולם התנך,

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94980658#10.199>

[4.4.fitwidth](#)

3. ח' משגב, פשט אליגוריה ואהבה: במגילת שיר השירים, אתר דעת,

http://www.daat.ac.il/daat/ktav_et/maamar.asp?ktavet=2&id=1385

4. י' זקוביץ, שיר השירים חידת החידות, אתר מקרא רביבים

http://mikrarevivim.blogspot.co.il/2015/01/blog-post_97.html

5. י' קיל, על מגילת רות

<http://www.daat.ac.il/daat/tanach/megilot/al-2.htm>

6. י' אייזנברג, נאמנות ואהבה במגילת רות, אתר דעת

<http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/michlol/ruth2.htm>

7. ח' משגב, מגילת איכה, בלוג על מה שהיה ומה שקורה,

http://misgav.blogspot.co.il/2012/07/blog-post_28.html

8. י' קולר, על נהרות בבל, אתר מקראנט

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=14298>

9. י' קליין, מבוא לספר קהלת, אתר מקראנט

<http://mikranet.cet.ac.il/pages/item.asp?item=9497>

10. י' יעקובסון, הרהורים על תפיסת האלוהות בספר קהלת, אתר דעת,

<http://www.daat.ac.il/he-il/tanach/iyunim/ktuvim/megilot/kohélet/lemida/yakobson-hirhurim.htm>

11. י' גרוסמן, הגיבור הספרותי במגילת אסתר, אתר הר עציין

<http://www.etzion.org.il/dk/5766/1044mamar2.html>

12. מ' מרגליות, המאבק הסמוי בין אלוהי ישראל לאלוהי המן, אתר דעת

<http://www.daat.co.il/daat/kitveyet/betmikra/hasamuy.htm>